

Boekbespreking

Klinisch-chemische referentiewaarden in de zwangerschap

E.A.P. Steegers, C.M.G. Thomas, Th.M. de Boo, M.F.C.M. Knapen en J.M.W.M. Merkus

Elsevier/Bunge, Maarssen 1999; ISBN 90 352 2097 8; prijs f 79,50

Begin november 1999 verscheen bij Elsevier bedrijfsinformatie bv te Maarssen het handboek "Klinisch-chemische referentiewaarden in de zwangerschap" waarin een overzicht wordt gegeven van in totaal 86 klinisch-chemische parameters, gemeten voorafgaand en tijdens de fysiologische zwangerschap en in het kraambed. Het boek is geschreven door een team bestaande uit drie gynaecologen, een biochemicus en een statisticus. Een goed inzicht in de veranderingen van diverse klinisch-chemische parameters en de bijbehorende referentiewaarden tijdens de zwangerschap is van belang, omdat dat ertoe kan bijdragen dat onnodige diagnostiek - en zinloos medisch handelen - wordt voorkomen.

In Nederland zijn met steun van het Praeventiefonds in meerdere wetenschappelijke projecten gezonde vrouwen gevolgd tijdens hun zwangerschap. Hierdoor zijn talrijke gegevens over fysiologische veranderingen in de zwangerschap en tijdens het kraambed beschikbaar gekomen. De bundeling van deze gegevens heeft naast informatie over klinisch-chemische parameters ook kennis opgeleverd over het verloop van vitaminen in het bloed in de preconceptionele periode en het eerste zwangerschapstrimester. Ook zijn gegevens beschikbaar gekomen over diverse hormonale parameters in de vroege zwangerschap.

De resultaten van deze projecten zijn in dit boek in vijf categorieën ingedeeld: hematologische parameters (14 parameters), leverfuncties (11 parameters), nierfuncties (21 parameters), vitaminen en homocysteïne (10 parameters) en hormonen (30 parameters). Binnen deze rubrieken zijn de parameters alfabetisch gerangschikt. Per parameter is een korte beschrijving gewijd aan de klinische relevantie en worden enkele belangrijke literatuurverwijzingen genoemd. Van de betreffende parameters worden de vrijwel uitsluitend uit de klinisch-chemische laboratoria van het UMC St Radboud afkomstige laboratoriumgegevens op uniforme wijze in een statistisch model bewerkt en per project zowel grafisch als in tabelvorm gepresenteerd. De verantwoording en herkomst van de gegevens en het ontwikkelde statistische model worden in een apart hoofdstuk behandeld. Ook is een hoofdstuk gewijd aan de gehanteerde analytische methoden en worden de vastgestelde referentiewaarden voor zwan-

gere vrouwen vergeleken met de referentiewaarden geldend voor de niet-zwangere populatie. Tenslotte worden alle referentiewaarden per categorie grafisch samengevat en is het boek voorzien van een uitgebreid register.

Klinisch chemische referentiewaarden in de zwangerschap is bedoeld voor alle hulpverleners die betrokken zijn bij de zorg en behandeling van zwangere vrouwen: verloskundigen, gynaecologen, huisartsen, internisten, gezondheidswetenschappers, klinisch chemici en biomedisch analisten, en voor hen die voor een van deze beroepen in opleiding zijn.

Redactie NTKC

De uitgave van het boek "Klinisch-chemische referentiewaarden in de zwangerschap" van Steegers et al. beoogt 'onnodige diagnostiek en zinloos medisch handelen te voorkomen'. Door te laten zien dat vele referentiewaarden voor laboratoriumbepalingen anders zijn tijdens dan buiten de zwangerschap, realiseert men zich beter dat in de graviditeit afwijkingen van de norm kunnen voorkomen die buiten die periode als pathologisch zouden worden beschouwd. Dát is voor de klinicus de evidente relevantie van dit tabellenboek.

De auteurs stoten, als ware afstammelingen van de Serendip, in voor ander onderzoek verzamelde bloedmonsters, op ongezochte vondsten en realiseerden zich ook het belang daarvan. Bij alle besproken bepalingen worden korte toelichtingen gegeven. Deze missen echter een duidelijke en overeenkomstige structuur en bevatten hier en daar stellingen die de nodige nuance ontberen. Bij bepalingen als van serum-alfafoetoproteïne (een hormoon?) en humaan choriogonadotropine mag mijns inziens niet onvermeld blijven dat aan de interpretatie van (afwijkende) waarden zeer hoge eisen moeten worden gesteld, die zeer specialistische kennis vereisen.

De beperking van de onderzoekspopulatie, zowel numeriek als tot kaukasische gezonde nulliparae, betekent dat de overige beschreven waarden nauwelijks als algemeen geldend tijdens de zwangerschap kunnen worden beschouwd. Dat geven de auteurs zelf ook aan, maar wordt door de overzichtelijke presentatie ook gauw weer vergeten. Het weergeven van een percentielverdeling bij 23 waarnemingen heeft natuurlijk weinig betekenis.

Het vele werk voor deze uitgave heeft wel een nuttige 'eye-opener' opgeleverd voor wie naspeuringen doet naar aanleiding van in de praktijk van alledag bij zwangeren gevonden waarden. Het nodigt met de verstrekte referenties uit tot verdere verdieping van de

kennis over zwangerschapsfysiologie. Daarom is het boek vooral geschikt voor laboratoriumartsen, klinisch chemici, internisten, geïnteresseerde obstetrick en als referentiewerk in de handbibliotheken bij opleidingen voor deze beroepen. De gegevens in het boek die wel directe klinische relevantie hebben voor heel veel zwangeren betreffen het verloop van het hemoglobinegehalte (Hb) in de zwangerschap. Opnieuw is zichtbaar gemaakt dat bij circa 40% van strikt normaal verlopende zwangerschappen het Hb zal dalen onder de waarde die door de WHO als norm voor pa-

thologie is aangegeven ($< 6,8$ mmol/l). De verdeling van de referentiewaarden naar zwangerschapsduur maakt het voor een ieder mogelijk om een groot deel van de ten onrechte gestelde diagnoses 'anemie in de zwangerschap' nu te verwerpen. Daarmee komt het boek toch tegemoet aan het gestelde doel.

Dr. M.P. Heringa
Gynaecoloog
Academisch Ziekenhuis Groningen